

Heliga Birgitta från Finsta

Anders Brynielsson

Enligt traditionen föddes Heliga Birgitta på Finsta gård i Roslagen år 1303.

Skulptur av Heliga Birgitta i Skederids kyrka

Numera påstås att hon inte kan ha blivit född i Finsta. Birgittas far, Birger Petersson (Persson), bytte nämligen bort Finsta mot Skällnora i nuvarande Upplands Väsby kommun år 1296.

Jag är själv född och uppväxt i Finsta. För att om möjligt skaffa mig en egen uppfattning i ämnet har jag studerat medeltida och nutida dokument med anknytning till Finsta och Finstaätten.

Traditionen

Birgitta tillhörde den släkt, som idag kallas Finstaätten. Enligt Svenskt Biografiskt Lexikon var den en av den svenska äldre medeltidens förnämsta högfrälsesläkter.

Ättens anfader, Israel Andersson, Birgittas farfars far föddes i Finsta omkring år 1218.

Hennes farfar, Peter Israelsson, föddes i Finsta omkring år 1240.

Hennes far, Birger Petersson (Persson), föddes i Finsta omkring år 1265.

Israel Birgersson, Birgittas bror, född 1314, ärvde Finsta efter Birger Petersson.

Birgitta dog i Rom år 1373. Hon helgonförklarades år 1391. Många pilgrimer kom till Vadstena för att be vid Birgittas relikier i klosterkyrkan. Birgitta hade två nära anhöriga, Katarina Ulfsdotter och Ingegärd Knutsdotter, som var verksamma vid klostret i Vadstena under åren efter Birgittas död.

Katarina Ulfsdotter verkade som föreståndare vid tillkomsten av klosteranläggningen i Vadstena 1375-1381. Hon var dotter till Birgitta och hade varit hennes följeslagare i Rom 1350-1373. Hon återvände till Rom 1375 för att få birgittinordens regel bekräftad och för att utverka sin mors helgonförklaring.

Birgittas dotterdotter, Ingegärd Knutsdotter blev nunna i Vadstena 1375. Hon var abbedissa vid klostret 1384-1403.

Förmodligen ville pilgrimerna veta var Birgitta föddes. Vem visste? Katarina Ulfsdotter och Ingegärd Knutsdotter borde ha vetat. Deras besked spreds sedan från mun till mun, från generation till generation. Det är ju så en tradition uppstår.

Finsta och Skaetharg

(Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (**SDHK**). Förvaras i Riksarkivet).

Enligt SDHK 1717, som upprättades med anledning av gårdsbytet, skulle byggnader och löseegendom värderas för sig och jämföras. Den som hade mest av värde att byta bort skulle kompenseras för detta för att bytet skulle bli rättvist.

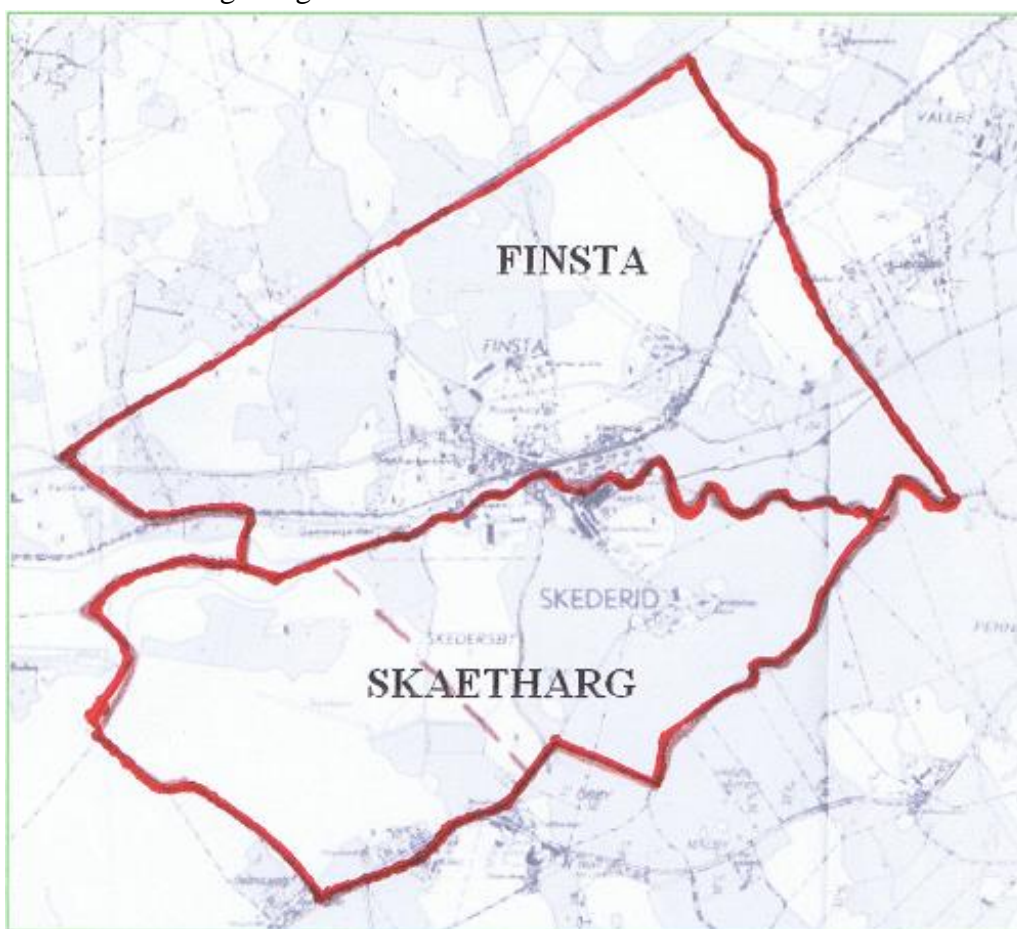
Gårdarna Finsta och Skaetharg låg på var sin sida av Finstaån.

Birger Petersson var ägare till bägge gårdarna under åren 1283-1296.

Han hade ärvt Skaetharg av sin far, Peter Israelsson, omkring år 1280.

Han hade köpt Finsta av sin kusin Ragnhild Erlandsdotter år 1283.

Birgers ägor i finstaområdet åren 1283-1296.

År 1296 bytte Birger bort Finsta mot Skällnora. Trots gårdsbytet tycks han ha haft tillgång till Finsta även efter detta år.

Enligt SDHK 1936 upprättade nämligen upplandslagmannen Birgers förvaltarhustru Margareta, beträffande sitt farsarv, sitt och sin make Ragnars testamente år 1301.

Birgit Klockars skriver i sin bok "Birgittas svenska värld":

"Som testamentsvittnen och exekutorer hade Margareta kallat ett flertal personer, som alla voro förbundna med lagman Birgers familj och husfolk".

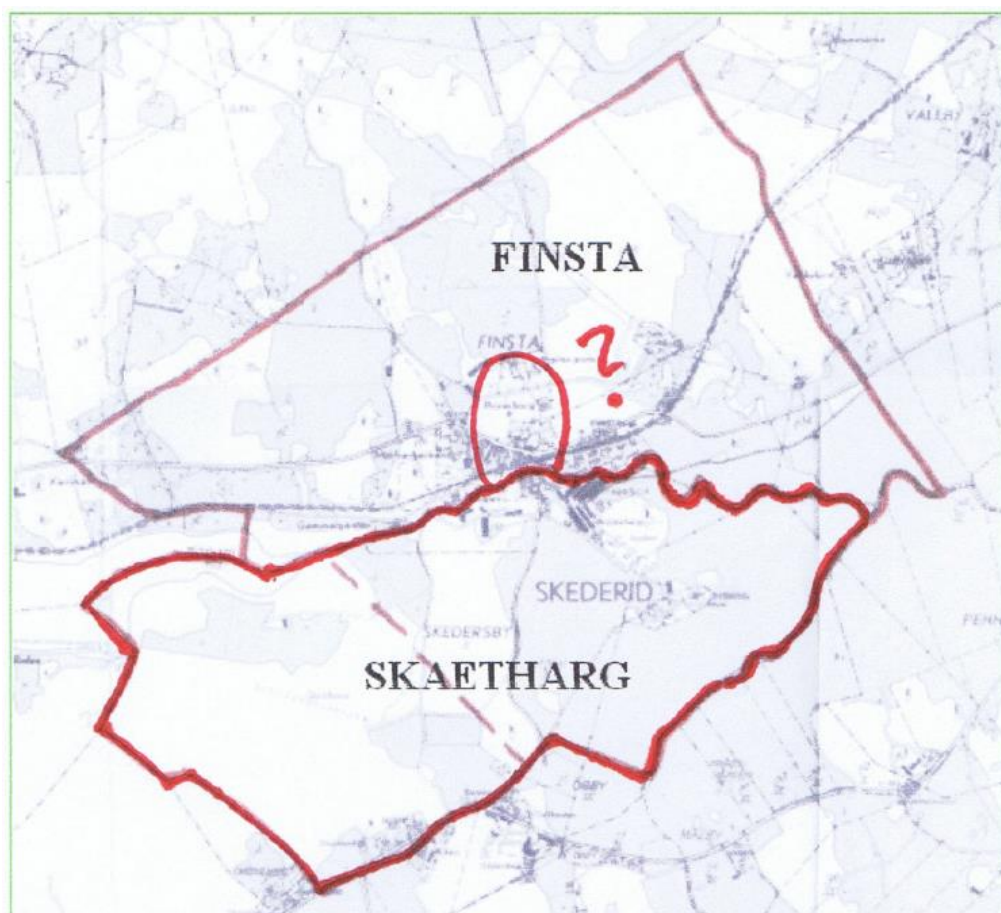
Birger var testamentsexekutor och sigillant.

Testamentet är utfärdat på Finsta år 1301. Men hur kunde detta ha varit möjligt? Birger hade ju bytt bort Finsta fem år tidigare.

Byggnaderna på Finsta kanske inte ingick i bytet? Birger ägde både Finsta och Skaetharg åren 1283-1296. Eftersom gårdarna gränsade till varandra torde de ha brukats som en enhet. Skulle man under 13 år ha haft behov av dubbla uppsättningar av huvud- och ekonomibyggnader? Flyttade Birger verksamheten vid Skaethargs gårdsbyggnader till Finsta? År 1317 köpte han tillbaka Finsta, som han behöll till sin död år 1327.

Skaetharg tycks ha förblivit i Birgers ägo ungefär till dess att han återköpte Finsta. Behövde han Finstas byggnader för driften av Skaetharg även efter år 1296? Enligt min uppfattning är det inte omöjligt att han disponerade dem under perioden 1296-1317. Som ägare eller arrendator?

Birgers ägor i finstaområdet åren 1296-1317.

Heliga Birgitta skulle i så fall mycket väl kunna vara född på Finsta år 1303. Detta är förstås bara mina egna spekulationer. Men enligt min uppfattning är de påståenden, där det hävdas att hon inte kan vara född i Finsta, inte heller något annat än just spekulationer.

Ingen kan veta var Heliga Birgitta föddes.

Se

”Att konstruera historia: exemplet Heliga Birgittas födelseplats” av Gunilla Gren-Eklund.

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:785333/FULLTEXT01.pdf>.

Enligt traditionen föddes Heliga Birgitta på Finsta gård år 1303. Jag har i mina studier inte funnit något som motsäger detta. Min uppfattning är därför att traditionen är sann.